

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

Potreba za promenom

ZAGLAVLJENI IZMEĐU STRATEGIJE I PRAKSE
strateški okvir za javno zagovaranje organizacija
civilnog društva

POTREBA ZA PROMENOM

zaglavljani između strategije i prakse: strateški okvir za javno zagovaranje organizacija civilnog društva*

Ključne poruke i pouke

Uspešno planiranje i sprovođenje kampanja javnog zagovaranja nije moguće bez postojanja podsticajnog okruženja za učešće organizacija civilnog društva u donošenju odluka i osmišljavanju javnih politika. Jedan od elemenata podsticajnog okruženja jeste i postojanje zaokruženog sistema strateških dokumenata kojima je utemeljeno učešće organizacija civilnog društva u proces donošenja odluka. Odsustvo učešća organizacija civilnog društva u ovim procesima dovodi do: definisanja agendi donosilaca odluka i definisanja problema koji ne odgovaraju potrebama zajednice, rešenjima koja su neprimenljiva ili teško primenljiva u praksi, vodi neadekvatnom korišćenju resursa organizacija civilnog društva i, na kraju, do gubitka osećaja zajedništva i zajedničke odgovornosti za rešavanje problema unutar zajednice.

Da bi se unapredio postojeći strateški okvir neophodno je: a) Usvojiti strateški dokument kojim bi se na nacionalnom nivou definisala vizija i konkretne mere za unapređenje podsticajnog okruženja za OCD; b) Dodatno unaprediti sistem strateškog planiranja i koordinacije javnih politika kroz novu Strategiju reforme javne uprave i Akcioni plan za sprovođenje inicijative Partnerstvo za otvorenu upravu u Republici Srbiji za period 2020–2022; c) Ponovo pokrenuti dijalog o osnivanju Saveta za saradnju sa civilnim društvom.

---

* Ovaj predlog javne politike nastao je na osnovu studije javne politike „POTREBA ZA PROMENOM analiza kapaciteta organizacija civilnog društva u Srbiji za javno zagovaranje“ koju možete preuzeti [ovde](#).

Izrada predloga javne politike omogućena je uz podršku američkog naroda putem Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Sadržaj predloga javne politike je isključivo odgovornost autora i ne predstavlja nužno stavove USAID ili Vlade SAD.

Nema delotvornog zagovaranja bez podsticajnog okruženja

Polje delovanja zagovaranja organizacija civilnog društva (OCD) su javne politike. Uspešno zagovaranje najčešće vodi ka promeni tj. unapređenju konkretne javne politike.

Javno zagovaranje je, u najširem smislu, usmereno ka promeni postojećeg stanja. Praksa javnog zagovaranja najčešće podrazumeva promenu strateških ili normativnih dokumenata, programa institucija i samih institucija. Javno zagovaranje dugoročno utiče na promenu verovanja, stavova i ponašanja građana u nekoj zajednici. Samim tim, delotvorno osmišljavanje i sprovođenje kampanja javnog zagovaranja nije moguće bez postojanja podsticajnog okruženja za učešće OCD u procesima donošenja odluka, osmišljavanja i primene javnih politika. Podsticajno okruženje u ovom smislu podrazumeva:

a) Učešće OCD u procesu donošenja odluka i osmišljavanja javnih politika je strateški utemeljeno – Postojanje jasnih strateških okvira koji se mogu sprovesti u praksi predstavlja jasan znak posvećenosti javnih vlasti da dugoročno i suštinski uključe OCD u proces donošenja odluka.

b) Učešće OCD je predviđeno normativnim aktima – Postojanje zakona i podzakonskih akata koji regulišu prava i obaveze OCD u ovom procesu predstavlja korak napred. Organi javne vlasti na ovaj način dodatno osnažuju posvećenost uključivanju OCD i dodatno regulišu procedure i prakse za zajedničku saradnju u procesu donošenja odluka i kreiranja javnih politika. Organizacije civilnog društva na ovom nivou uređenja svog učešća imaju na raspolaganju niz pravnih instrumenata kojima mogu da utiču na organe javnih vlasti u slučaju izostanka primene normativnih akata u praksi.

c) Postoje razvijene procedure i prakse koje se primenjuju – Postojanje strateškog i normativnog okruženja za učešće organizacija civilnog društva je obesmišljeno ukoliko ne postoje predviđene procedure i razvijene prakse koje organi javne vlasti zaista primenjuju i na taj način omogućavaju suštinsko uključivanje organizacija civilnog društva.

d) Postoji razvijena svest da je učešće organizacija civilnog društva neophodno – U konkretnoj zajednici su utemeljeni stavovi i verovanja građana da je učešće organizacija civilnog društva u procesu donošenja odluka i kreiranja javnih politika neophodni za ostvarivanje potencijala zajednice i unapređenje kvaliteta života. Otvorenost javne uprave, participacija i partnerstvo u donošenju odluka su, takođe, prepoznati kao vrednosti koje se primenjuju u praksi.

Izostanak učešća organizacija civilnog društva: nerešeni problemi, neispunjeni potencijali, nezadovoljni građani

Izostanak učešća organizacija civilnog društva u procesu donošenja odluka može imati višestruke nepovoljne posledice na razvoj javnih politika:

a) Definisanje agende donosilaca odluka i definisanje problema ne odgovaraju stvarnosti i realnim potrebama zajednice – Isključivanje OCD iz procesa definisanja prioriternih problema koji će se rešavati u okviru konkretne javne politike često kao rezultat ima stvaranje agende u kojoj se nalaze problemi čije rešavanje građani ne smatraju prioriternim. Isključivanjem organizacija civilnog društva organi javne vlasti, takođe, gube dragoceni izvor informacija o stvarnom kontekstu u kome je nastao konkretan problem, njegovim uzrocima i posledicama na zajednicu. U praksi ova situacija često dovodi do pogrešno definisanog problema – samim tim svaki naredni korak usmeren ka rešenju tog problema unutar javne politike ne može da pruži željeni rezultat.

b) Rešenja problema su neprimenljiva ili teško primenljiva u praksi – Većina OCD svoje aktivnosti zasniva na radu u zajednici, na direktnom rešavanju problema i kontaktu sa svim onim zainteresovanim stranama na koje konkretan problem utiče. OCD doprinose procesu donošenja odluka posebnim kvalitetom – predlaganjem rešenja i instrumenata za sprovođenje javnih politika koji su primenljivi u praksi. Organi javne vlasti isključivanjem OCD iz procesa donošenja odluka rizikuju da dovedu sebe u situaciju u kojoj donose odluke o rešenjima, razvijaju instrumente za primenu javnih politika i njihovu primenu u praksi bez učešća OCD. Ovakvom odlukom organi javne vlasti gube kontakt sa zajednicom, građanima i svima onima koji su pogođeni konkretnim problemom, time gube i njihovu podršku u primeni instrumenata javne politike za rešenje problema u praksi.

c) Resursi OCD se ne koriste – Zajednice u Srbiji se suočavaju s najrazličitijim problemima i, po pravilu, nedovoljnim resursima za njihovo rešavanje. Organi javne vlasti, izostavljanjem OCD iz procesa donošenja odluka, pored svega gorenavedenog gube i resurse kojima organizacije civilnog društva raspolažu (ljudske, finansijske, institucionalne, socijalni kapital i sl.). Na ovaj način, ionako izazovno rešavanje mnogih problema, postaje još zahtevnije i teže ostvarivo.

d) Gubi se osećaj zajedništva i zajedničke odgovornosti unutar zajednice za rešavanje problema – Jedan od ključnih preduslova za rešavanje problema kroz delotvorne javne politike jeste partnerski pristup i zajednički rad: javne vlasti, OCD, drugih nevladinih aktera i samih građana. Isključivanjem OCD iz donošenja odluka, stvara se situacija u kojoj rešavanje problema postaje proces koji je najčešće rezervisan za ekskluzivni klub organa javne vlasti, u kome građani i nevladini akteri gube osećaj i potrebu da zajedničkim snagama rešavaju problem koji ih se tiče. Organi javne vlasti, s druge strane, na ovaj način preuzimaju potpunu odgovornost za postignute rezultate u rešavanju konkretnog problema koji su često daleko od očekivanih, u situacijama kada su OCD isključene iz procesa donošenja odluka.

Organizacije civilnog društva kao partneri organima javne vlasti u procesu donošenja odluka – zaglavljene između strategije i prakse

Organi javne vlasti treba da obezbede transparentnost i otvorenost u svom radu, jasno definisanje odgovornosti i uloga u procesu donošenja odluka i osmišljavanja i primene javnih politika, građansko učešće i partnerstvo javnih institucija i civilnog društva, poštovanje samostalnosti i nezavisnosti organizacija civilnog društva.

Kakvu poruku organi javne vlasti u Republici Srbiji šalju organizacijama civilnog društva kada su u pitanju ključni dokumenti kojima se strateški, dugoročno definiše vizija uloge OCD u procesu donošenja odluka i kreiranja javnih politika?

Ne postoji krovni strateški dokument koji se isključivo odnosi na podsticajno okruženje za razvoj OCD – Ideja o postojanju strateškog dokumenta kojim se stvara podsticajno okruženje za rad i održivi razvoj civilnog društva je neuspešno testirana kroz pokušaj donošenja Nacionalne strategije za podsticajno okruženje za razvoj civilnog društva za period 2015–2019. godine. Strategija je u to vreme osmišljena kao dokument koji je trebalo da definiše principe i oblike saradnje i uspostavljanja partnerskog odnosa sa udruženjima građana i drugim organizacijama civilnog društva i da definiše način međusobnog informisanja i mehanizme zajedničkog praćenja primene strategije. Donošenje i primena strategije je trebalo da unaprede saradnju Vlade Republike Srbije i civilnog društva, zasnovanu na suštinskoj i stvarnoj saradnji koja počiva na principima partnerstva i razumevanja da se civilno društvo i institucije nalaze na istom zadatku, a to je izgradnja Republike Srbije kao demokratskog i otvorenog društva.

Strategija nije nikada usvojena, iako je njeno donošenje naišlo na podršku organizacija civilnog društva koje su uzele aktivno učešće u konsultativnom procesu njene izrade.

Strategija reforme javne uprave u Republici Srbiji („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 9/14, 42/14 – ispravka, 54/18) u nekoliko segmenata sadrži odredbe koje se neposredno odnose na stvaranje podsticajnog okruženja za učešće OCD u procesu donošenja odluka. Sledeći posebni ciljevi reforme javne uprave navedeni u strategiji jesu direktno povezani sa unapređenjem okvira za učešće OCD u procesu kreiranja javnih politika i donošenja odluka:

a) povećanje pravne sigurnosti i unapređenje poslovnog okruženja i kvaliteta pružanja javnih usluga (cilj 4) i

b) jačanje transparentnosti, etičnosti i odgovornosti u obavljanju poslova javne uprave.

Strategijom su predviđene oblasti u kojima treba unaprediti sistem strateškog planiranja i koordinacija javnih politika (III.A.3), **međutim, ovaj segment strategije ne predviđa ulogu nevladinih aktera (uključujući OCD) u procesu unapređenja ovog sistema.** Strategijom je predviđeno unapređenje procesa izrade propisa (III.G.1) i fokus na: a) izgradnju institucionalnog uređenja celokupnog zakonodavnog procesa i obezbeđivanje aktivnog i suštinskog delovanja relevantnih subjekata koji učestvuju u izradi zakona; b) izgradnju upravljačkog sistema zakonodavnog procesa radi praćenja dinamike i ostvarivanja planiranih zakonodavnih aktivnosti.

Takođe, propisima je predviđena mogućnost sprovođenja javnih rasprava u procesu donošenja zakona. Nažalost, **javna rasprava u praksi još uvek nije u dovoljnoj meri korišćena, pri čemu je od značaja i način njene organizacije, krug pozvanih lica i druga pitanja od suštinskog značaja za povećanje kvaliteta njenog rezultata.** (III.D.1 Unapređenje uslova za učešće zainteresovane javnosti u radu javne uprave).

Akcionni plan za sprovođenje Strategije reforme javne uprave u Republici Srbiji za period od 2018. do 2020. godine predviđa konkretne aktivnosti za postizanje prioriteta, ciljeva i mera predviđenih Strategijom reforme javne uprave. Kada je u pitanju unapređenje sistema upravljanja javnim politikama Vlade (*mera 1.3., poseban cilj 1: dalje unapređenje rada javne uprave u skladu sa principima Evropskog administrativnog prostora i obezbeđivanje visokog kvaliteta usluga građanima i privrednim subjektima, kao i stvaranje javne uprave koja će značajno doprineti ekonomskoj stabilnosti i povećanju životnog standarda*), akcionim planom su predviđeni:

a) utvrđivanje metodološkog okvira za upravljanje javnim politikama i njihovo povezivanje sa izradom i izvršavanjem programskog budžeta kroz donošenje odgovarajućih podzakonskih akata;

b) uspostavljanje jedinstvenog informacionog sistema za planiranje i praćenje sprovođenja javnih politika i

c) unapređenje interresorne koordinacije praćenjem postizanja prioriteta ciljeva iz programa Vlade kroz mehanizme Akcionog plana za sprovođenje programa Vlade.

Donošenjem Zakona o planskom sistemu, a nakon toga i Uredbe o metodologiji upravljanja javnim politikama, analizi efekata javnih politika i propisa i sadržaju pojedinačnih dokumenata javnih politika, unapređen je normativni okvir za upravljanje javnim politikama. **U narednoj fazi je neophodno obezbediti nesmetanu primenu ovih propisa u praksi, uz istovremeno otklanjanje određenih nejasnoća koje u vezi s primenom pojedinih propisa samog zakona i podzakonskih akata.** Jedinstveni informacioni sistem za planiranje i praćenje sprovođenja javnih politika tek treba da se proveri u praksi. Ostaje nejasno na koji način će se unaprediti praćenje postizanja prioriteta ciljeva iz programa Vlade i koji su to mehanizmi koji će se primenjivati u okviru Akcionog plana za sprovođenje programa Vlade.

Akcionim planom se, takođe, predviđa unapređenje uslova za učešće zainteresovane javnosti u radu javne uprave uz povećanje dostupnosti informacija o radu javne uprave i javnim finansijama (*mera 5.1., poseban cilj 5: povećanje participacije građana, transparentnosti, unapređenje etičkih standarda i odgovornosti u obavljanju poslova javne uprave*). U okviru ove mere predviđeno je:

- a) osnivanje Saveta za saradnju sa civilnom društvom;
- b) unapređenje građanske participacije kroz izradu Smernica za sastav radnih grupa za izradu predloga javnih politika i propisa, kao i priprema i usvajanje podzakonskih akata koji uređuju konsultacije sa zainteresovanom javnošću u postupku pripreme propisa i dokumenata javnih politika, a nakon usvajanja Zakona o planskom sistemu i dopunama Zakona o državnoj upravi i
- c) priprema i usvajanje novog Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi u cilju unapređenja mehanizma za izjašnjavanje građana.

Što se tiče Saveta za saradnju sa civilnim društvom, aktivnosti za njegovo osnivanje su na samom početku i u ovoj fazi procesa neophodno je definisati njegov mandat (ciljeve rada, sastav, mehanizme kojima će budući Savet raspolagati, i unutrašnje procedure neophodne za nesmetani radi), njegovu ulogu i način donošenja odluka u postojećem sistemu javnih politika.

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave je donelo Pravilnik o smernicama dobre prakse za ostvarivanje javnosti u pripremi nacrtu zakona, drugih propisa i akata kojim se unapređuje pravni okvir za primenu obaveze sprovođenja konsultacija. Ovaj pravilnik predstavlja novinu koju je doneo izmenjen Zakon o državnoj upravi i koja se odnosi na stvaranje uslova da se javnost uključi tokom tzv. radne faze pripreme nacrtu propisa.

Izrada **Predloga smernica za uključivanje organizacija civilnog društva u radne grupe za izradu predloga dokumenata javnih politika i nacrtu, odnosno predloga propisa je u finalnoj fazi i očekuje se da ovaj dokument bude usvojen do kraja 2019. godine.** Smernice su osmišljene kao dokument koji sadrži konkretne predloge i okvir za poboljšanje rada organa državne uprave kroz unapređenje uključivanja organizacija civilnog društva u postupke izrade propisa i dokumenata javnih politika. Smernice se svojim rešenjima nadovezuju na preporuke definisane u Smernicama za uključivanje organizacija civilnog društva u proces donošenja propisa iz 2014. godine, a u skladu sa unapred jasnim i definisanim kriterijumima.

Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi se trenutno nalazi u fazi javne rasprave.

Strategija regulatorne reforme i unapređenja sistema upravljanja javnim politikama za period 2016–2020 („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 8/16) – Ovom strategijom su definisane strateške smernice za stvaranje efikasne i efektivne javne uprave. Strategija je, takođe, komplementarna s ciljevima Strategije reforme javne uprave. Strategijom su definisani sledeći posebni ciljevi: 1) Unapređenje sistema upravljanja javnim politikama; 2) Unapređenje zakonodavnog procesa i kvaliteta propisa; 3) pojednostavljenje administrativnih procedura i uspostavljanje sistema za kontinuirano merenje i praćenje administrativnih troškova privrede i građana; 4) unapređenje uloge građana i privrede u sistemu upravljanja javnim politikama, donošenju propisa i unapređenju kvaliteta administrativnih procedura.

Za ostvarenje posebnog cilja 1) predviđene su sledeće mere: a) uspostavljanje jedinstvenog sistema za upravljanje javnim politikama koji obezbeđuje pripremu dokumenata javnih politika i drugih planskih

dokumenata usklađenih sa usvojenim standardima i b) uspostavljanje srednjoročnog planiranja u organima državne uprave, a koje je zasnovano na prioritetima Vlade u programskom budžetu.

Gorepomenute mere su konkretizovane donošenjem Zakona o planskom sistemu, a nakon toga i dve prateće uredbe: Uredbe o metodologiji upravljanja javnim politikama, analizi efekata javnih politika i propisa i sadržaju pojedinačnih dokumenata javnih politika i Uredbe o metodologiji za izradu srednjoročnih planova. Kao što je već napomenuto, Jedinствeni informacioni sistem za planiranje i praćenje sprovođenja javnih politika još uvek nije uspostavljen, samim tim i mera koja se odnosi na uspostavljanje jedinstvenog sistema za upravljanje javnim politikama nije sprovedena u praksi.

Sledeće mere, relevantne za učešće OCD u procesu donošenja odluka, predviđene su za postizanje posebnog cilja 2): a) utvrđivanje metodoloških pravila za sprovođenje analize efekata propisa i javnih politika i njihovo kontinuirano unapređenje; b) proširenje obuhvata analize efekata propisa, c) uspostavljanje mehanizma za praćenje efekata primene propisa i javnih politika (*ex post* analiza efekata).

Stupanje na snagu Uredbe o metodologiji upravljanja javnim politikama, analizi efekata javnih politika i propisa i sadržaja pojedinačnih dokumenata javnih politika predstavlja značajan doprinos ostvarenju gorenavedenih mera. Što se tiče samog učešća OCD ostaje nejasno pitanje njihovog učešća u konsultacijama, predviđenim prilikom analize efekata dokumenata javnih politika i propisa. Za razliku od rešenja u Zakonu o planskom sistemu, gde su konsultacije predviđene samo za dokumenta javnih politika (strategija, program, koncept politike, akcioni plan) Uredbom o metodologiji upravljanja javnim politikama, analizi efekata javnih politika i propisa i sadržaja pojedinačnih dokumenata javnih politika predviđa se sprovođenje konsultacije i tokom izrade zakona, kao faza u postupku *ex ante* analize efekata, tako da se javlja pitanje na koje se akte zaista odnose odredbe Uredbe.

Kada je u pitanju ostvarenje posebnog cilja 4), Strategija predviđa sledeće mere: a) uvođenje standarda za učešće građana i privrede u sistem upravljanja javnim politikama i donošenja propisa; b) sistem za prikupljanje inicijativa građana i privrede i c) unapređenje transparentnosti planova zakonodavnih aktivnosti.

Unapređenjem postojećeg zakonodavnog okvira u prethodnom periodu (izmene Zakona o državnoj upravi i Zakona o lokalnoj samoupravi, donošenje Zakona o planskom sistemu i podzakonskih akata neophodnih za njegovo sprovođenje) došlo je do određenih pomaka u postizanju ovih mere. Određeni nedostaci koji se pre svega odnosi na primenu u praksi instituta javne rasprave i veću transparentnost zakonodavnih aktivnosti (na svim nivoima vlasti) i dalje nisu otklonjeni pomenutim unapređenjima zakonodavnog okvira.

Akcioni plan za sprovođenje inicijative Partnerstvo za otvorenu upravu u Republici Srbiji za period 2018–2020. godine predviđa dugoročni okvir za učešće OCD u procesima kreiranja javnih politika i donošenja odluka u nekoliko oblasti:

a) pomoć jedinicama lokalnih samouprava u izradi i praćenju procesa usvajanja lokalnih antikorupcijskih planova – LAP (obaveza 7) – U vreme izrade ovog predloga za unapređenje javnih politika, 97 jedinica lokalnih samouprava je usvojilo LAP. Samo devet jedinica lokalne samouprave je i usvojilo LAP i formiralo telo za praćenje njegovog sprovođenja, uglavnom u skladu s modelom Agencije za borbu protiv korupcije. U narednom periodu, prilikom donošenja preostalih lapova i praćenja primene postojećih treba otkloniti ključne nedostatke uočene u prethodnoj fazi ispunjavanja ove obaveze, a koji se ogledaju u: a) nedovoljnom učešću građana i OCD u ostvarivanju poslova od interesa za funkcionisanje lokalne zajednice, b) nedovršenosti sistema antikorupcijskih mehanizama na nivou lokalnih samouprava, kao i c) nepostojanju nezavisnog mehanizma za praćenje primene ovih planova.

b) unapređenje proaktivne transparentnosti – Informatora o radu (obaveza 11) – Trenutna praksa koja se primenjuje prilikom izrade, objavljivanja i ažuriranja Informatora o radu onemogućava praćenje i upoređivanje informacija koje su u njemu sadržane, samim time onemogućava praćenje ispunjavanja obaveza organa javne vlasti u delu koji se odnosi na proaktivnu transparentnost informacija vezanih za njihov rad.. Na ovaj način se umanjuje opšta informisanost zainteresovanih strana i njihova mogućnost da koriste podatke iz informatora za učešće u procesima donošenja odluka i razvoja javnih politika, naročito na lokalnom nivou. Unapređenje Informatora o radu je direktno uslovljeno usvajanjem izmena Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i donošenjem novog Uputstva za njegovu izradu. Nijedan od ova dva dokumenta u trenutku izrade ove analize nisu stupili na snagu.

c) jačanje transparentnosti i participativnosti na sednicama odbora Narodne skupštine van sedišta – sprovođenje u praksi ove preporuke treba da omogući dvosmernu komunikaciju sa građanima putem posebnog dela veb stranice Narodne skupštine posvećene sednicama van sedišta. Realizacija ove preporuke u praksi treba da vodi ka većem uključivanju organizacija civilnog društva i građana u donošenje odluka, omogućavajući im da u ukažu na konkretne probleme radi eventualne izmene zakonskih propisa, kao i povećanoj vidljivosti problema, naročito na lokalnom nivou.

Narodna skupština je u završnoj fazi izrade procedura za održavanje sednica odbora van njenog sedišta. Svi odbori su, takođe, pripremili po jednu proceduru iz svog domena i u toku je njihovo objedinjavanje. Od početka 2019. godine, sednica nekog od skupštinskih odbora je održana dva puta van sedišta Narodne skupštine. Na osnovu dostupnih informacija može se zaključiti da su na sednicama prisustvovali samo predstavnici parlamenta i lokalnih javnih vlasti, bez učešća građana, OCD i predstavnika poslovnog sektora. Za praćenje stvarne primene ove preporuke u praksi neophodno je osigurati učešće nevladinih aktera, a procedure uspostavljene ovom preporukom treba uključiti u Poslovnik o radu Narodne skupštine.

Podstrana zvanične veb-prezentacije Narodne skupštine, putem koje će građani i predstavnici OCD moći da se obrate nadležnom odboru je izrađena, ali još uvek nije funkcionalna. U narednom periodu bi trebalo osposobiti ovu podstranu za korišćenje od strane svih zainteresovanih korisnika.

Zajednica bez vizije, strategije bez primene, društvo bez promene

Analizom postojećih strateških dokumenata može se zaključiti da je došlo do određenog napretka u kreiranju podsticajnog okruženja za zagovaračke aktivnosti OCD, imajući u vidu gorepredstavljene promene u strateškom okviru. Činjenica je, međutim, da država Srbija i dalje nema krovni strateški dokument koji treba da predstavlja viziju za održivo unapređenje podsticajnog okruženja za OCD. Pojednim strateškim dokumentima i dalje nedostaju instrumenti kojima bi se oni primenili u praksi. Imajući u vidu dosadašnja negativna iskustva, postoji realna bojazan vezana za primenu novih rešenja vezanih za suštinsko uključivanje OCD. Bez postojanja dugoročne vizije, strateškog okvira koji se primenjuje u praksi, ne možemo govoriti o unapređenju učešća OCD u procesima donošenja odluka i kreiranju javnih politika, samim time i ostvarenju promene nabolje u jednom društvu.

Imajući u vidu analizu postojećih strateških dokumenata i postojeće prakse u njihovoj primeni, neophodno je:

Usvojiti strateški dokument kojim bi se na nacionalnom nivou definisala vizija i konkretne mere za unapređenje podsticajnog okruženja za OCD

Ovim dokumentom bi trebalo definisati viziju razvoja i primene u praksi pravnog i institucionalnog okvira za razvoj civilnog društva, njegovo učešće u procesima donošenja odluka i razvoja javnih politika. Strateškim dokumentom je, takođe, neophodno obezbediti okvir za podsticanje finansijske održivosti organizacija civilnog društva, pravni i institucionalni okvir i oblast socio-ekonomskog razvoja organizacija civilnog društva.

Dodatno unaprediti sistem strateškog planiranja i koordinacije javnih politika

Neophodno je da nova Strategija reforme javne uprave prepozna OCD i druge nevladine aktere kao partnere u procesu unapređenja strateškog planiranja i koordinacije javnih politika. Neophodno je da strategija, takođe, prepozna značaj unapređenja instituta javne rasprave (način organizacije, krug pozvanih lica, tok javne rasprave i druga pitanja od suštinskog značaja za bolje rezultate u primeni ovog instituta).

Ponovo pokrenuti dijalog o osnivanju Saveta za saradnju sa civilnim društvom

Postojanje ovakvog tela ima smisla jedino ukoliko se sprovedu široke konsultacije i na osnovu njih se definiše mandat ovog tela (ciljevi rada, sastav, mehanizmi kojima će budući Savet raspolagati i unutrašnje procedure neophodne za nesmetani radi), njegovu ulogu i način donošenja odluka u postojećem sistemu javnih politika.

Akcionni plan za sprovođenje inicijative Partnerstvo za otvorenu upravu u Republici Srbiji za period 2020–2022

Ovaj dokument javne politike treba da zadrži okosnicu mera kojima se unapređuje učešće OCD u procesima donošenja odluka i kreiranja javnih politika. Ovde se pre svega misli na sledeće mere:

- *Saradnju sa OCD u primeni propisa*: izgradnja održivog sistema sprovođenja obuka za učešće OCD u procesu donošenja odluka i kreiranju javnih politika; podržati u ovom procesu manje razvijene *grass-roots* OCD; nastaviti s podsticanjem dijaloga o zajedničkoj saradnji u povećanju i produbljivanju povezivanja OCD sa organima javne uprave, posebno na nivou jedinica lokalne samouprave.
- *Promena pristupa u izradu lapova* – Umesto pristupa odozgo nadole ka uspostavljanju nadzornih tela i usvajanju lokalnih antikorupcijskih planova, bilo bi bolje još više podsticati pristup odozdo nagore. Ovakav pristup podrazumeva aktivno učešće svih zainteresovanih strana na nivou lokalne zajednice (uključujući građane i predstavnike OCD). Neophodno je uspostaviti i primeniti u praksi mehanizme koji će obezbediti javne konsultacije prilikom izrade ovih planova.
- *Doslovna primena preporuke iz prethodnog akcionog plana koja se odnosi na unapređenje proaktivne transparentnosti – Informatora o radu* – izrada i objavljivanje Informatora u radu od strane organa javne vlasti u elektronskom i mašinski čitljivom obliku putem Jedinstvenog informacionog sistema informatora o radu. Ova obaveza, takođe, podrazumeva redovnu proveru tačnosti i potpunosti podataka objavljenih u informatoru koje vrši organ javne vlasti.